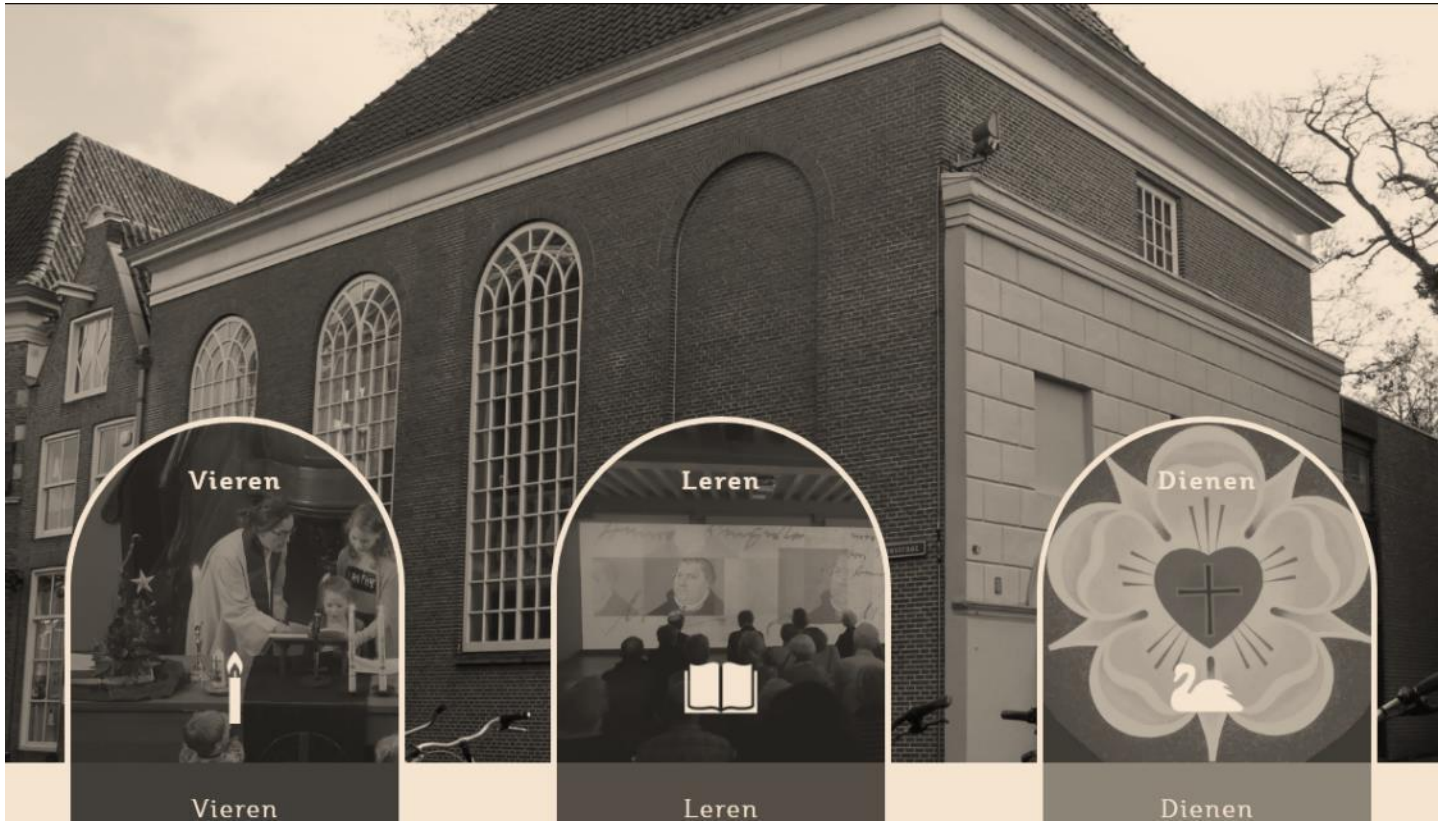

/ *de* **FLAMBOUW**

MAANDBLAD VAN DE EVANGELISCH- LUTHERSE GEMEENTE ZWOLLE

November - December 2020

Datum/dag	Lezingen (onder voorbehoud)	voorganger	Andere informatie
1 november 21^e zondag na Trinitatis	Spreuken 9,1-18 1 Tess. 2,9-13 Mattheüs 25, 1-13	ds. A.E. Reichman- Scheffer	
8 november 1e zondag van de Voleinding	Jesaja 48,17-21 1 Tess. 4,1-18 Mattheüs 25,14- 30	ds. M.E. Jonker	Oogstdienst
15 november 2^e zondag van de Voleinding	Ezechiël 34,11-17 1 Tess. 4,9-12 Mattheus 25,31- 46	ds. H. Günther- van Dijk	
22 november Eeuwigheidszondag	Daniël 12,1-4 1 Tess,5,1-11 Mattheüs 24,14- 35	ds. M.E. Jonker	Gedachtenis overledenen Heilig Avondmaal
29 november 1^e Advent	Jesaja 63,19b- 64,8 1Kor. 1,1-9 Marcus 13,24-37	ds. M.E. Jonker	
6 december 2^e Advent	Jesaja 40,1-11 2 Petrus 3,8-18 Johannes 1,19-28	Ds. M. Overbosch-Mielke	
13 december 3^e Advent	Jesaja 65,17-25 1 Tess.5,12-24 Johannes 3,22-30	ds. M.E. Jonker	
20 december 4^e Advent	2 Samuel 7,4-16 Rom. 16,25-27 Lucas 1,26-38	ds. M.E. Jonker	
24 december Kerstavond	Jesaja 8,23b-9,7 Titus 2,11-14 Lucas 2,1-10	ds. M.E. Jonker	
25 december 1^e Kerstdag	Jesaja 52,7-10 Hebr. 1,1-12 Johannes 1,1-14	ds. M.E. Jonker	Heilig Avondmaal
27 december 1^e zondag na Kerst	Jesaja 61,10-62,3 Galaten 3,23-4,7 Lucas 2,33-40	ds. M.B. Nieuwkoop	
3 januari Epifanie	Jesaja 60,1-6 Efeziërs 3,1-12 Mattheüs 2,1-12	Ds. M.E. Jonker	Afscheid en bevestiging van ambtsdragers

REDACTIONEEL

1 september was het weer zover: na een half jaar zonder ons vertrouwde kerkblad kwam er een nieuwe Flambouw. Enigszins anders van opzet en een wat aangepaste doelstelling, maar nog steeds heel herkenbaar. Het was ook voor ons, als redactie, heel inspirerend om weer aan ons kerkblad te kunnen werken en op die manier iedereen te voorzien van alles wat er, vooral op de wat langere termijn, staat te gebeuren. Ook hebben we geprobeerd de Flambouw een wat meer inhoudelijk, meer diepgaand karakter te geven. Het begin is er, maar we willen dit graag in de toekomst verder uitbouwen.

Verder heeft een kleine werkgroep een plan opgesteld en aan de kerkenraad voorgelegd om in 2021 zes nummers van de Flambouw in kleur en professioneel gedrukt uit te geven. In de kerkenraadsvergadering van 21 oktober heeft de kerkenraad ingestemd met het voorstel. Kleuren en een andere manier van ontwerpen en drukken van een kerkblad geven veel meer mogelijkheden in het presenteren van informatie. Inhoud en ontwerp zal de redactie zelf doen met behulp van professionele software.

Druk en verspreiding binnen en buiten de gemeente worden door een professioneel bureau verzorgd. Uiteraard zal deze vernieuwing worden geëvalueerd en zullen we u om uw mening vragen.

We houden de gemeente op de hoogte van deze nieuwe ontwikkeling. In de tussentijd geldt: als u een bijdrage wilt leveren, neem dan contact op met een van de redactieleden.

Chica van Dam en Harry Konings, redactie Flambouw
flambouw@elkz.nl

NEEM DE VREDE MEE

Bijna vanaf de week in maart 2020 waarin Nederland in corona lockdown ging hangt er aan de kerk een vlag, met daarop de tekst 'houd moed, heb lief'. Een van de acties die ontketend is om de duur van de lockdown te doorstaan. Meestal is de vlag voluit zichtbaar. Soms is de vlag om de stok heen gevouwen, dan is de tekst niet te lezen. Om een volgend moment weer voluit te wapperen.

Voor de vredesweek werd deze vlag vervangen door de vredesvlag – regenboogkleuren met daarin in witte letters geschreven 'vrede'. Twee dagen heeft de vredesvlag er gehangen en toen is die vlag meegenomen door een onbekende die die vrede nodig had. Sindsdien hangt de vlag van moed en liefde er weer, tot en met de dag van dit schrijven.

Allerlei gedachten gingen er door mij heen door deze combinatie van de woorden 'liefde, moed en vrede'.

Naar vrede wordt verlangd door veel mensen wereldwijd. Vrede voor die plaatsen waar oorlog is en haat, daar waar er muren staan. Vrede voor die plaatsen waar boosheid is, wrok. Vrede waar een luxe onvrede bestaat. Het is geen wonder dat de vrede weggehaald werd bij de kerk en meegenomen is de wijde wereld in – naar daar waar de vrede zo verlangd wordt en nodig is.

Moed. Aristoteles, een oude filosoof, noemde de krijger, de soldaat, het toonbeeld van moed.

Thomas van Aquino zag zeventien eeuwen later in de martelaar de moedige bij uitstek.

Je kunt moedig zijn in wat je doet – hoe je je taak vervult, iemand helpen, ergens op afgaan. En je kunt moedig zijn in hoe je iets verdraagt – dat wat je overkomt (ziekte bijvoorbeeld, of ongeluk, of tegenslag). Moed, zo schrijft iemand, heeft niets te maken met doldriestheid. Een moedig mens weet zich te ontworstelen aan haar angst voor wat op haar afkomt, en volhardt in wat zij belangrijk vindt.

Liefde. Dit woord wordt zoveel gebruikt, dat je soms erg moet zoeken naar wat het betekent. Het heeft ermee te maken, denk ik, dat je telkens met nieuwe ogen durft te kijken naar een ander. Ogen die kijken zoals geschreven wordt over de ogen van God: barmhartig, genadig, lankmoedig, trouw. Open en van harte de ander benaderen.

Drie woorden die met de basis van het christelijk leven te maken hebben. Vrede die gezocht wordt. En moed en liefde die standvastig blijven. Het ene als een opdracht, het andere als hoop. Al die dingen hebben we sterk nodig in deze coronatijd. Voor onszelf en voor anderen. Vrede die wij blijvend zoeken. Moed die wij blijven houden, ook als de dagen donker worden. En liefde, van waaruit wij blijven kijken.

Op die manier kan de Geest van nabijheid rood en vurig in de straat blijven wapperen. Zo nodig in tijden van corona-afstand.

De vlag hoeft u daarvoor niet mee te nemen. Maar neem wel de vrede mee. En houd moed en heb lief! Elke dag opnieuw.

Margo Jonker

VIEREN

BIJ DE VIERINGEN

Na een tijd lang met vijftig mensen in de kerkzaal te kunnen vieren, is het in deze tweede lockdown weer wennen, dat er slechts dertig mensen bij de viering aanwezig kunnen zijn. Deze coronatijd vraagt veel van mensen – van een ieder in deze maatschappij, en ook van de kerk.

Wat ik de afgelopen maanden heb gezien is dat er, ondanks corona, een grote betrokkenheid op de vieringen is. Mooi om te zien dat de mogelijkheden die er in en om de vieringen zijn gebruikt worden. Ik denk dan aan het feit dat in alle vieringen eigenlijk steeds zoveel mensen aanwezig zijn als er plaatsen zijn. En ook aan de ontmoeting na de dienst met koffie en thee op het plein. En aan de activiteiten voor jongeren en kinderen die rondom de vieringen worden georganiseerd. Het is mooi om te zien, dat in de liturgie een ontwikkeling van beurtspraak, samenspraak, ondersteund met muzikaliteit en zang heeft plaatsgevonden. Daarnaast is het bijzonder dat we in coronatijd Avondmaal kunnen vieren. De vormgeving heeft aandacht gevraagd met kelkjes en schaalpjes en een andere looproute door de kerk. Maar zo heeft het Avondmaal haar plek gekregen – vieren van Gods nabijheid in brood en wijn.

Het is niet altijd gemakkelijk om met elkaar een weg te vinden in coronatijd – de een heeft soms andere wensen en verlangens dan de ander. En het lijkt alsof dat verschil in deze coronatijd scherper wordt ervaren dan anders.

Bij de vieringen is er bij ieder van ons denk ik een verlangen om te zingen. Zingen is niet alleen het geloof uitzingen, maar juist ook je het geloof te binnen zingen. De pijn die het gemis van zingen geeft en die soms groot is, daar zullen we met elkaar over moeten praten. Want voor sommigen raakt het niet kunnen zingen van de lof aan God het wezen van zijn of haar geloof.

Misschien is het mogelijk om elkaar een keer te vragen: wat betekent zingen voor u? En als u wel mocht zingen, welk lied zou u dan graag als eerste met de gemeente vol overgave willen inzetten?

Ondertussen zijn kerkmusicus Gea Hoven en predikant Margo Jonker, samen met anderen, aan het werk om de vieringen krachtig en betrokken en karakteristiek voor onze gemeente vorm te geven. Vieringen, waarin een ieder een taak heeft, en waar de liturgie door iedere aanwezige gedragen wordt. Ieder mens is nodig in de lof aan God.

In de komende weken zijn er verschillende soorten vieringen. Het is soms wat puzzelen hoe we die tot hun recht kunnen laten komen. Bijvoorbeeld de Eeuwigheidszondag, waarin de gedachtenis van de namen plaatsvindt in de aanwezigheid van nabestaanden. Maar ook richten we onze ogen al op Kerst. Hoe gaan we dat grote feest vieren in kleine kring? Alles daarover is nog niet uitgedacht, zeker omdat er steeds wisselende omstandigheden zijn. Voor alle vieringen geldt: aanmelden noodzakelijk, uiterlijk op de woensdag ervoor

bij Harry en Marga Konings, aanmelden@elkz.nl of

Mocht u ideeën hebben voor deze vieringen, dan houden Margo Jonker en Gea Hoven zich aanbevolen. U kunt hen daarover altijd aanspreken. Zij horen graag van uw gedachten. En ook kunt u zich richten tot de kerkenraad. Op iedere kerkenraadsvergadering gaat het over de vieringen die achter en voor ons liggen.

Op **zondag 8 november** vieren we de Oogstzondag. De lampionnen van de kinderen zullen branden. De schoendozen met spullen voor kinderen elders op de wereld zullen er staan. En meer acties dan dat.

Op **zondag 15 november** gaat de ons bekende ds. Hermien Günther-van Dijk uit Deventer voor.

Op **zondag 22 november** vieren we Eeuwigheidszondag – en ook het Heilig Avondmaal. Op die zondag gedenken we de overledenen uit onze gemeente met naam en toenaam. Een ieder krijgt de gelegenheid om een gedachteniskaars te ontsteken. Ook deze viering zal anders vormgegeven worden dan in andere jaren. Maar alles wat van belang is voor de Eeuwigheidszondag zal een plek krijgen.

Op **zondag 29 november** valt de Eerste zondag van Advent – voorbereiding op het grote feest van Kerst. De kaarsen zullen branden en de Adventsster zal weer opgehangen worden.

Zondag 6 december gaat ds. Maren Overbosch-Mielke voor. Zij is predikant in de Lutherse gemeente in Groningen en geestelijk verzorger in de Isalaklinieken. En gemeentelid van onze kerk. Welkom, Maren!

Op **zondag 13 december**, zondag Gaudete – verblijdt u, vieren we dat het licht van Kerst al wat naar voren valt. De roze dageraad is te zien. Het lied 'Nu daagt het in het Oosten' zal zeker gezongen worden.

Zondag 20 december, vierde zondag van Advent, zal gekleurd worden door lied 437: 'Kom tot ons, scheur de heem'len Heer..' Een donkere zondag, waarop des te duidelijker wordt dat de wereld uitzielt en verlangt naar Kerst, ja naar redding door licht en vrede en God zo nodig heeft.

Kerst, vrijdag 25 december. Hoe het met Kerst precies zal gaan, dat kan ik u op dit moment nog niet vertellen. Nogmaals, als u zelf gedachten hebt over die viering wordt het zeer op prijs gesteld als u die deelt met de predikant/organist/kerkenraad. De **Kerstnacht**, de **24^e**, zal op creatieve wijze en hopelijk buiten plaatsvinden. De **Kerstmorgen** zal in kleine kring, maar verbonden met de grote wereld, gevierd worden.

Op **zondag 27 december** gaat ons gemeentelid ds. Ries Nieuwkoop voor.

En **3 januari**, op de eerste zondag van het nieuwe jaar, vindt afscheid en de bevestiging van ambtsdragers plaats, als dat aan de orde is.

's Avonds is er op zondag 3 januari **de interreligieuze viering**. Het hoe en wat daarvan zal bekend gemaakt worden via de kerkmail en de website.

VESPERS

Sinds begin juni, toen het weer mogelijk werd om vieringen te houden, zijn er in onze kerk op dinsdagavond om 19.30 uur vespers gehouden. Kleine bijeenkomsten met woord en gebed, muziek en stilte.

Het is bijzonder dat deze vespers ingebed raken in ons gemeentezijn. Het is een plek om, buiten de drukte van de zondagviering, bij elkaar te komen. De kerkenraad vindt het belangrijk dat deze mogelijkheid blijft bestaan, zeker nu de coronamaatregelen weer strakker zijn geworden.

Iedereen is welkom bij de vespers. De viering duurt een half uur. Aansluitend zingen we vaak buiten op het plein een avondlied.

Meestal is er koffie en thee, hoewel dat niet altijd kan. Wel is er altijd de mogelijkheid om elkaar even te ontmoeten.

17 november vindt er een **gedachtenisvesper** plaats. Ieder is welkom in deze vespers. Voor deze vespers zullen speciaal de nabestaanden van gemeenteleden die het afgelopen jaar zijn overleden worden uitgenodigd. Hun namen worden genoemd, en een gedachteniskaars wordt ontstoken. Ook gemeenteleden die deze vesper willen bezoeken zijn van harte welkom.

Op zondag 22 november zullen de namen van de overleden gemeenteleden nogmaals worden genoemd. En ieder kan dan, net als in de vespers, een gedachteniskaars ontsteken. Zie hierboven bij 22 november.

In de komende maanden zullen de vespers gehouden worden op dinsdagen om 19.30 uur. Opgave is noodzakelijk via: aanmeldenvespers@elkz.nl. In de kerkbanken liggen de hartjes klaar op de plekken waar u kunt plaatsnemen.

27 oktober

10 november

17 november

1 december

8 december

22 december

KINDERNEVENDIENST

Op dit moment is nog niet bekend wat de kinderen van de nevendienst op de Adventszondagen zullen gaan doen. Zodra dat duidelijk is zullen we dat via de kerkmail bekend maken en krijgen de kinderen en hun ouders daar bericht over. Het is dus nog even spannend!

Petra Lip

LEREN

KERKWIJZER

Met het zwanenbordspel hebben we gekeken naar voorwerpen in de kerk. Wat is het, waar vind je het en wat betekent het. De Lutherroos kwam een aantal keer voorbij en mooi om te horen wat de kinderen nog weten van vorig jaar!

Ook bijzonder om te zien dat een aantal foto's alweer gedateerd is door de renovatie.

Na de kerk uitgebreid te hebben bekeken, hebben we ook stil gestaan bij welke mensen daar een functie vervullen. Wie zitten er eigenlijk allemaal in de kerkenraad en wat doen ze daar? Truus Mulder en Jan Nauta hebben de kinderen uitgelegd wat een voorzitter van de kerkenraad en een diaken doen, aan de hand van een bijbel tekst, foto's van schilderijen en een werkblad.

In november gaan we aan de slag met lutherse gemeenten in Nederland en zelfs wereldwijd, we zijn niet de enigen!

Petra Lip

GAAN ALS EEN ZWAAN

Op zondag 18 oktober kwam de catechesegroep Gaan als een Zwaan bij elkaar. 17 oktober was het Wereldarmoededag, het thema was dan ook 'armoede'. Met 5 tieners hebben we gesproken over arm(oede) en rijk(dom). We hebben samen een filmpje bekeken waarin kinderen en hun ouders vertellen hoe het is om van weinig geld rond te komen. Ook hebben we een aantal teksten uit de bijbel gelezen waarin gesproken wordt over armoede. En er was aandacht voor de diaconie en het diaconale project 'Meer voor minder'. De tieners hebben aangegeven dat zij ook in actie willen komen om geld in te zamelen voor het project. Ze hebben nagedacht over welke actie ze zouden willen doen. Daar zult u volgende maand meer over horen.

Iedere 3^e zondag van de maand komt Gaan als een Zwaan bij elkaar. De data zijn: 15 november, 20 december, 17 januari, 21 februari, 21 maart, 18 april, 16 mei en 20 juni.

Mirjam Visser

BONHOEFFER - DE FILM

In het jaar 2020 wordt het einde van de Tweede Wereld Oorlog herdacht. Op 16 september was ik aanwezig bij de vertoning in onze kerk van een biografische film over Bonhoeffer. In de film wordt een deel van het leven van Bonhoeffer getoond. De film begint op het moment dat hij zich in de VS bevindt en het besluit neemt terug te keren naar Nazi Duitsland. De film eindigt met zijn executie op 9 april 1945. Na de vertoning gaven de bezoekers weer wat zij ervaren hadden. De reacties waren divers, maar een ding hadden ze allemaal gemeen: hoe moeilijk moet het zijn geweest in een dergelijke tijd te blijven geloven en dat geloof uit te dragen.

Ikzelf heb niet gereageerd die avond. Ik kon het niet: te veel emoties en gedachten gingen er door me heen. Beelden zijn altijd indringend, ook al is een film vaak aangepast en is het moeilijk, zo niet onmogelijk, een compleet beeld van die tijd te schetsen.

Ik zag een man, die twijfelde, maar die in de moeilijkste omstandigheden anderen kon inspireren en bemoedigen. Het beeld van het gebed dat hij uitsprak met zijn handen tegen de cel muur, met een medegevangene aan de andere kant, de handen tegen dezelfde muur, trof mij diep.

Bonhoeffer heeft mij altijd geraakt, al weet ik niet goed waarom. Hij is voor mij een symbool van verzet, maar ook van liefde en van genade. Zijn gebeden en gezangen getuigen van een diep geloof en standvastigheid. Op moeilijke momenten in mijn leven denk ik aan hem en vind dan weer een manier om verder te gaan. In een monografie van Eberhard Bethge (de schrijver van het boek *Nachfolge*) las ik een gedicht uit juli 1944. Dit gedicht geeft weer hoe hij die laatste maanden dacht.

Menschen gehen zu Gott in Ihrer Not,
Flehen um Hilfe, bitten um Glück und Brot
um Errettung aus Krankheit, Schuld und Tod.
So tun sie alle, alle, Christen und Heiden.

Menschen gehen zu Gott in Seiner Not,
finden ihn arm, geschmäht, ohne Obdach und Brot,
sehen ihn verschlungen von Sünde, Schwachheit und Tod.
Christen stehen bei Gott in seinen Leiden.

Gott geht zu allen Menschen in ihrer Not,
sättigt den Leib und die Seele mit seinem Brot,
stirbt für Christen und Heiden den Kreuzestod,
und vergibt ihnen beiden.

God is er voor ons, maar wij moeten er ook voor God zijn. Geloven is geen eenrichtingverkeer: het is veel meer dan alleen maar vragen en krijgen! Geloven is hard werken, iedere dag weer. Bonhoeffer heeft dit gedaan tot aan het einde van zijn leven.

Harry Konings

CURSUS LEREN VAN LUTHER: SPIRITUALITEIT

Dit jaar gaan we op zoek naar lutherse wortels en lijnen gericht op het thema Spiritualiteit. Spiritualiteit raakt aan het diepste van een menselijk leven. Het kan op veel verschillende manieren worden gezocht en vormgegeven. In de cursus worden 5 lijnen nader verkend:

Spiritualiteit van het bidden – prof. dr. Markus Matthias

Spiritualiteit van het vieren – ds. Willy Metzger

Spiritualiteit van het leven uit genade – ds. Louisa Vos

Spiritualiteit bij de ervaring van het lijden – dr. Theo van Willigenburg

Spiritualiteit van de Schrift – ds. Susanne Freytag

Cursuslocatie

De Lutherse Kerk te Zwolle is één van de cursuslocaties, maar er is altijd een locatie bij u in de buurt te vinden als een ander moment beter uitkomt. Zie daarvoor de folder.

Om de cursus te volgen is aanmelding noodzakelijk. De kosten bedragen € 20,- inclusief reader. Aanmelden is ook nodig in verband met de geldende coronamaatregelen. In en rond de kerk gelden de bepalingen voor afstand houden, registratie en het gebruikmaken van desinfectans en mondkapjes. De maatregelen die gelden op het moment dat de cursus gegeven wordt, zijn van toepassing. In verband met corona zijn bijeenkomsten ook via ZOOM te volgen. Om de vergaderlink daarvoor toegestuurd te krijgen dient u zich aan te melden bij lerenvanluther@gmail.com.

Cursusdata voor Zwolle

De bijeenkomsten in Zwolle zijn op de volgende dinsdagavonden van 19.30 – 21.00 uur:

- 3 november
- 24 november
- 15 december
- 19 januari
- 26 januari

Meer informatie

Voor meer informatie: neem contact op met dominee Margo Jonker via margojonker@kpnplanet.nl of telefoon.

LUTHERANA WERELDWIJD: EEN BIJZONDERE POSTZEGEL

Op 1 oktober werd in Duitsland een prachtig vormgegeven postzegel op de markt gebracht met als thema 'Vrouwen in de Reformatie'. In de aankondiging schreef Nikolaus Schneider, tot november 2014 voorzitter van de raad van de Evangelische Kirche Deutschland (EKD), dat met deze postzegel de belangrijke bijdragen van vrouwen aan de reformatie worden gememoreerd.

Het ontwerp van de postzegel laat niet één specifieke vrouw zien, maar het silhouet van een vrouwelijk gezicht in drie kleurencombinaties, als symbool voor de veelkleurige rol die vrouwen speelden in de verspreiding en ontwikkeling van het reformatorische gedachtegoed.

Schneider noemt in zijn toelichting vier vrouwen als voorbeeld. Twee vrouwen die theologisch actief waren: Argula von Grumbach (1492-1554/1563) en Katharina Schütz-Zell (ca. 1497-1562).

Argula von Grumbach volgde de ontwikkeling van Luthers theologie nauwgezet en correspondeerde met hem en anderen in zijn kring. Zij mengde zich in de strijd voor de reformatie, toen in haar woonplaats Ingolstadt de Wittenberger magister Arsacius Seehofer (1503-1545) van ketterij werd beschuldigd omdat hij luthers gepreekt had. In een aantal protestbrieven verdedigde Von Grumbach Seefhofer en gaf daarbij blijk van een gedegen theologische argumentatie.

Katharina Schütz-Zell was actief in Straatsburg, een belangrijk knooppunt voor de verschillende stromingen van de reformatie, waar haar man Matthäus Zell predikant was aan het Straatsburger Munster. Schütz-Zell zag zich, anders dan de meeste vrouwen van reformatoren, als gelijkwaardige medewerkster en medereformator naast haar man, in dienst van de kerk. Zij publiceerde een aantal geschriften over reformatorische thema's, zoals een verdediging van haar huwelijk en het priesterhuwelijk in het algemeen (1524), liedboeken met catechetische inleidingen (1534) en een uitleg van verschillende psalmen en het Onze Vader (1558).

[Voor meer informatie over beide vrouwen, zie mijn hoofdstuk over 'De lutherse Reformatie' in het boek *De Reformatie. Breuk in de Europese Geschiedenis en Cultuur*, 2017.]

Als voorbeelden van vrouwen, die politiek actief waren voor de reformatie noemt Nikolaus Schneider Elisabeth von Rochlitz (1502-1557) en Elisabeth von Calenberg-Göttingen (1510-1558).

Elisabeth von Rochlitz was een Hessische prinses, zuster van Philipp van Hessen, een van de eerste vorsten die Luther ondersteunden en de reformatie in het zadel hielpen. Door haar huwelijk werd zij een erfprinses van het hertogdom Saksen, dat in tegenstelling tot het keurvorstendom Saksen niet achter Luther stond. Von Rochlitz had een instrumentele rol in de invoering van de lutherse reformatie in het hertogdom, tegen de wil van haar schoonvader, hertog Georg. In 1538 werd Elisabeth von Rochlitz lid van het Schmalkaldisch Verbond, het politiek-militaire

verbond dat de lutherse reformatie wilde beschermen.

Elisabeth von Calenberg-Göttingen heeft een interessante link met de geschiedenis van het Nederlandse lutheranisme. Zij stond bekend als de 'Reformationsfürstin', die samen met de hervormer Anton Corvinus de lutherse reformatie in het Duitse Brunswijk invoerde. Zij was de moeder van Erik van Brunswijk (1528-1584), die als betaling voor zijn militaire diensten voor de Spaanse koning Filips II in 1558 van hem de hoge heerlijkheid van Stad en Land van Woerden (incl. Bodegraven) had gekregen. Alhoewel Erik zelf naar het katholicisme was overgestapt, respecteerte hij het geloof van zijn moeder en bracht lutherse Duitse soldaten en officieren mee naar Woerden. Zij kregen daar van hem de ruimte voor lutherse diensten. Zo kon Woerden, samen met Antwerpen de oudste lutherse gemeente in de Lage Landen worden.

Deze bijzondere postzegel illustreert wat ik ook altijd aan mijn studenten in Kampen uitleg: Al in Luthers tijd waren er vrouwen die, ondanks het feit dat Luther zelf geen vrouwen als predikanten of theologen thematiseerde, wel naar de kern van zijn theologie keken en zich van daaruit geïnspireerd voelden hun grenzen te verleggen en nieuwe rollen te zoeken.

*Prof. Dr. Sabine Hiebsch, Kooiman-Boendermaker-Lutherstichting,
Nieuwsbrief nr 8*

DIENEN

BERICHTEN UIT DE DIACONIE

Diaconale collectes

In de kerkmail geven we iedere week uitleg en nadere informatie over de diaconale collectedoelen.

- 1 november:** Stichting Mensenkinderen, voor de allerarmsten in Oost-Europa
2^e collecte voor het werk in onze gemeente
- 8 november:** Voedselbank Zwolle
2^e collecte voor het werk in onze gemeente
- 15 november:** Vrouwen in Guatemala
2^e collecte voor het werk in onze gemeente
- 22 november:** Amnesty International
2^e collecte voor het werk in onze gemeente
- 29 november:** Meer voor minder, diaconaal project
2^e collecte: Orgelfonds
- 6 december:** KIA: St.Exodus, voor (ex) gedetineerden
2^e collecte voor het werk in onze gemeente

- 13 december:** St. SLOA, vakantieweken voor mensen met weinig eigen middelen
2^e collecte voor het werk in onze gemeente
- 20 december:** Leprastichting
2^e collecte voor het werk in onze gemeente
- 24 december:** Light for the world, bestrijding vermijdbare blindheid In Afrika en Azië
2^e collecte voor het werk in onze gemeente
- 25 december:** Christ Hope, zorg voor kinderen die lijden door HIV/Aids in de familie
2^e collecte voor het werk in onze gemeente
- 27 december:** Lutherstichting, theologische en materiële ondersteuning aan lutherse minderheidskerken
2^e collecte Jaap Meijer bloemenfonds

Het rekeningnummer van de diaconie is: NL70 INGB 000 585 9694. Het rekeningnummer van de kerkrentmeester is: NL13 TRIO 0198527764. O.v.v. "Compensatie geplande collectes". Aan het eind van de periode kunt u zelf bedenken welk totaalbedrag u kunt missen.

Opbrengst diaconale collectes juli - september 2020

In de maanden juli, augustus en september mocht de diaconie € 1592,21 aan collecteopbrengsten ontvangen. Een overzicht van de collectes vindt u in de onderstaande tabel. **De teller voor het diaconaal project Meer voor Minder staat inmiddels op niet minder dan € 1038.** Het bruidspaar Tiesinga – van der Spek bestemde de opbrengst van hun huwelijksviering voor dit project. Naast giften moet ook het werk van het gilde van mondkapjesmaaksters worden genoemd: inmiddels droegen de mondkapjes voor € 451 bij aan dit diaconaal project.

Datum	Doel	Opbrengst
5-7-2020	KIA Actie Vakantietas Armoedebestrijding Nederland	97,50
12-7-2020	St. de Bres Zwolle	128,35
19-7-2020	KIA Sterke vrouwen in Papoea	70,51
26-7-2020	Project Meer voor Minder (Stichting voor Elkaar)	91,80
9-8-2020	St. Epafras	124,30
16-8-2020	't Zwervel Wijhe	129,15
23-8-2020	St. O lume mai buna Romania	127,55
30-8-2020	St. Diyo Nepal	156,30
6-9-2020	St. Open Doors	81,50
9-9-2020	Project Meer voor Minder (trouwdienst)	176,50
13-9-2020	St. Voorkom	96,25
20-9-2020	KIA Actie Slachtoffers Beiroet Libanon	128,3
27-9-2020	Project Meer voor Minder	83,50

HERFST

ONTMOETEN

SENIORENMORGEN - OP 9 DECEMBER 2020

Senioren uit de gemeente zijn bijzonder welkom op een ontmoetingsmorgen in Advent. En wel op woensdag 9 december. Vanaf half elf (10.30 uur) staat de koffie klaar. Er is een lezing van ons gemeentelid Ben Veldboom over zijn werk in Afrika. Aansluitend is er een korte viering, waarin ook het Heilig Avondmaal gevierd wordt. De ochtend sluiten we af met een gezamenlijke lunch. Voor opgave kunt u bellen met Alice Huisman:

ZWANENPAD - WANDELEN MET GEDICHT EN GEDACHTEN

Wandelen helpt, als je graag wilt denken, spreken, wilt overdenken of mediteren. Daarom zijn er het komende seizoen een paar Zwanenpaden uitgezet. We wandelen in stevig tempo ongeveer 6 kilometer, ongeveer anderhalf uur, weer of geen weer. Er is ontmoeting, gesprek, stilte en er is altijd een gedachte om over na te denken tijdens het wandelen. Iedereen is welkom. Start is om 9.30 uur. Opgave is noodzakelijk: margojonker@kpnplanet.nl.

2 december, start bij boerderij Vreugdehoeve, Vreugderijkerwaard

3 februari 2021, start bij steen van Thomas á Kempis

7 april, start bij uitspanning Engels Werk

2 juni, start bij Vreugdehoeve, Vreugderijkerwaard

SINT MAARTEN EN PALMPASEN - HET LEVEN VIEREN

Samen lampionnen maken, het verhaal horen van Sint Maarten, een mooi lied instuderen over die heilige. En even oefenen hoe dat gaat: aanbellen en iets ontvangen. Alle kinderen en hun vrienden en vriendinnen, met hun ouders/grootouders zijn welkom op zaterdag 7 november 2020 – 10.00-12.00 uur in de kerk. Opgave is noodzakelijk: predikant@elkz.nl.

SCHILDEREN MET TEMPERATECHNIEK - HET GOEDE LEVEN GESCHILDERD

O.l.v. Helena Nieminen op 3 december 2020, om 19.30 uur. In de kersttijd horen we van engelen. Onder leiding van Helena Nieminen gaan we engelen schilderen op de manier waarop ook iconen worden geschilderd – om zo te komen tot een goed geschilderd verhaal. Als het lukt zullen we deze schilderijen exposeren in de kerk, en gebruiken bij een viering. Opgave voor deze bijeenkomst is noodzakelijk: predikant@elkz.nl

KERKENRAAD IN CORONATIJD: IMPROVISEREND DE MOED ERIN HOUDEN

Van de Flambouw-redactie kreeg ik de vraag voorgelegd hoe we als kerkenraad het afgelopen half jaar hebben ervaren als team: zeer frequent vergaderen, een paar maanden alleen digitaal, steeds beslissingen moeten nemen over wat wel en wat niet kan, veel onzekerheden, soms onbegrip vanuit de gemeente.... Wat betekent dat voor een kerkenraad? Hieronder mijn *persoonlijke impressies*.

De gestelde vraag kun je ook breder maken, want hoe ervaar je als gemeente alle beperkingen en onzekerheid die er is? Je kunt stellen dat we als gemeente inmiddels al bijna een jaar, vanaf december 2019 een verweesd gevoel hebben. De verbouwing van het gemeentecentrum was een prachtig en uiteindelijk goed geslaagd project. Dat zeker wel. Maar de gemeente was genoodzaakt uit te wijken naar gastkerken. Er moest worden geïmproviseerd. Activiteiten moesten worden opgeschort. Iedereen verheugde zich daarom op een feestelijke ingebruikname van het nieuwe gemeentecentrum. Het orgel was uitgepakt, de kerk schoongemaakt, uitnodigingen waren al gedrukt. En toen was daar de corona uitbraak.

Iedereen verlangde naar vieringen in het eigen gebouw, feestelijk zoals altijd en daarnaast de ontmoeting en de verbondenheid van het gemeente-zijn weer voelen. Het mocht niet zo zijn want de kerkenraad moest direct na de corona uitbraak in maart snel handelen en besluiten nemen. Dat was nodig maar het legde ook een enorme druk op andere processen die normaliter volgens vaste patronen verlopen. Het was een grote teleurstelling voor iedereen. En dan hoop je toch als gemeente en kerkenraad: even een paar maanden doorbijten en dan zijn we er. De werkelijkheid heeft ons inmiddels ingehaald.

Zeker de eerste twee maanden vanaf maart werd er iedere week via live streaming thuis vergaderd. Er was heel veel te regelen, er moest worden geïmproviseerd en de structuur was weg. Ondanks dat kwam de eredienst met hulp en inzet van deskundigen en vrijwilligers letterlijk weer in beeld.

Vergaderen via het scherm is niet ideaal. Het kost heel veel meer energie en aandacht om alles gaande te houden. We zijn ons er als kerkenraad ook van bewust dat het een wissel trekt op de gemeente: wederzijds begrip en uithoudingsvermogen bij gemeente en kerkenraad vergen geduld en wijsheid.

Opgelegde beperkingen roepen spanningen en emoties op. De kerkenraad vertegenwoordigt de gemeente maar is – net als overal – ook een afspiegeling van de samenleving. Als bringer van moeilijke boodschappen krijg je meestal geen applaus. Er is veel regelgeving vanuit het Rijk en het RIVM. De PKN vertaalt dit in richtlijnen voor de plaatselijke gemeenten. Ook is er druk vanuit de samenleving. Met al deze factoren moet je als kerkenraad rekening houden.

Zowel intern als extern roept dat weerstand op. De reflectie verloopt ook niet altijd zoals gehoopt of verwacht. Iedereen gaat verbaal of non-verbaal anders om met teleurstellingen. De kerkenraad probeert daar rekening mee houden maar – het zal

u niet verbazen – kan dat niet altijd.

Dat is soms pijnlijk, moeilijk en frustrerend. En dat is nog steeds zo. Dat heeft ook impact op hoe je als gemeente en kerkenraad met elkaar omgaat. Wat bij normale omstandigheden als vanzelf gaat, kost nu energie en soms is er zelfs wrijving. Dat heeft alles te maken met uitgestelde verwachting, teleurstelling en gemis van wie we als gemeente met elkaar willen zijn. Normaliter geeft wrijving glans, maar als je te lang wrijft krijg je krassen....

Terugkomend op de vraag van de redactie: improviserend verder gaan is het beste wat we kunnen doen. De kerkenraad staat overigens open voor reacties uit de gemeente en blijft zich inzetten voor een veilig klimaat.

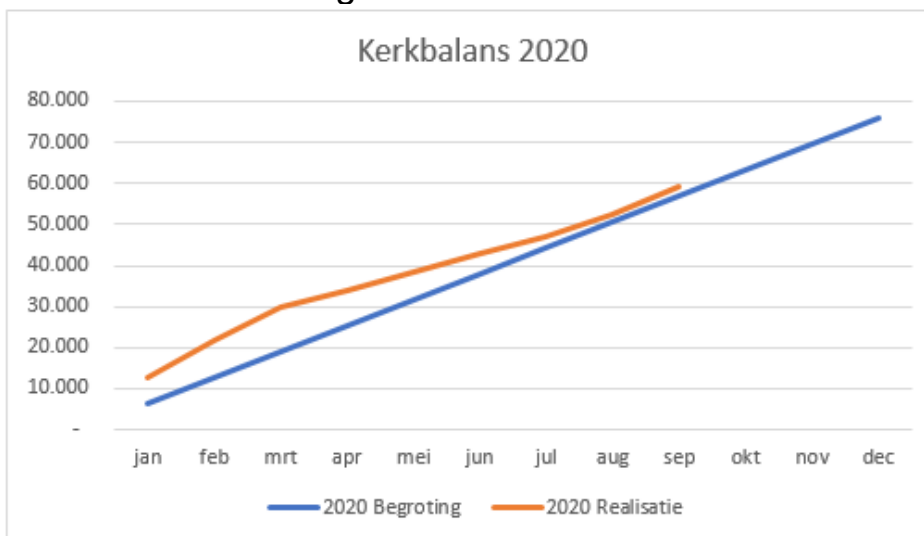
Jan Grisnich

FINANCIËN

De kerkrentmeesters laten met behulp van de onderstaande grafiek zien dat de realisatie/inkomsten van de kerkbalansbijdragen mooi op schema loopt met de begroting.

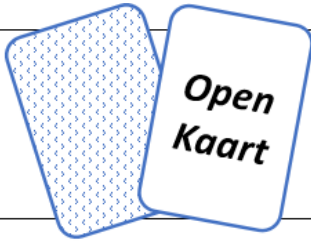
De gemeente ontving op 25 augustus een legaat van de mevrouw J.A.W. de Jonge van €3.000,- .

Door de verbouwing van het gemeentecentrum en de daaropvolgende coronasluiting zijn er deze winter geen diensten gehouden in onze kerk. We hebben dus minder stookkosten gehad en daardoor kwam er een flink bedrag terug van Essent.

De kerkrentmeesters

OPINIE

DE WINDWIJZERS OP HET KERKDAK DE ZWAAN

We gaan terug in de tijd. We schrijven 1799. Ons kerkje bestaat dan 150 jaar. Niet dat je aan de buitenkant kunt zien, dat het een kerkje is. Het lijkt een gewone woning, maar toch in dat huis staat een preekstoel en een Godtskiste.

Het is een schuilkerkje, waar Luthersen bijeenkomen en vaak nog de Duitse taal spreken.

In 1795 is er iets heel belangrijks gebeurd. Er heeft een omwenteling plaats gevonden: de Franse Revolutie! En volgens deze revolutie is nu elke burger gelijk voor de wet. Dat brengt ook voor de kerken grote consequenties met zich mee, zowel voor de hervormde kerk als voor de kleinere kerken, als ook voor de rooms-katholieken en joden. Er is nu geen sprake meer van een door de staat bevoorrechte hervormde kerk.

Ineens worden ook de leden van het kleine lutherse kerkje aan de Koestraat in Zwolle zelfbewuster. Ze mogen laten zien, wie ze zijn! Daarom schenkt ouderling J.J. Erdtsieck in 1799 twee koperen windwijzers, die ook nu nog op het dak staan. Je moet je nek er wel even voor uitsteken, maar dan zie je ze: de Zwaan en het Lam. Door dit geschenk kon iedereen in Zwolle zien, dat in deze woning de Evangelisch-Lutherse gemeente samen kwam.

Een oud liedje ging als volgt:

De Gereformeerden hebben een haantje.
De Luthersen een zwaantje
De Rooms en hebben een kruisje.
En de Mennisten een houten huisje.

Over de Zwaan is al vaker in de Flambouw geschreven. Jullie kennen vast wel het verhaal van Johannes Hus. En kennen jullie het niet, of ben je het vergeten, vraag het dan aan elkaar.

Dominee Hans Mudde schreef een gedicht over De Zwaan.
Het is te vinden in de bundel "Op de noemer van het licht".

De Zwaan

#234929018

De zwaan kan over 't water gaan
en wijd en zijd zijn wieken slaan.
Hij stevent stil langs ruisend riet
pas stervend klinkt zijn levenslied.

Bestaan is over golven gaan,
soms tegenstroom en storm weerstaan.
En slaat een vlaag de vleugels lam,
dan sterkt en stuwt ons dit gezang:

God laat ons niet ten onder gaan
gelijk het water draagt de zwaan.

Een volgende keer vertel ik u meer over Het Lam.

Lucie Engberts

HELDEN

Vlakbij Haarlem ligt het villadorp Aerdenhout. In een kleine, wat apart liggende buurt in dit dorp zijn straten genoemd naar vooraanstaande militairen uit het midden van de 20ste eeuw. Te midden van hen komen we twee mannen tegen die als verzetsheld worden betiteld. Beiden kwamen uit Noordoost-Nederland, waren gereformeerd en zijn door de bezetter doodgeschoten. Het zijn Johannes Post (1906-1944), over wie boeken vol zijn geschreven, en W.P. Speelman (1919-1945), een van de oprichters van dagblad Trouw als verzetskrant.

De moed van deze mannen van het verzet is en blijft bewonderenswaardig. En toch wringt er voor mijn gevoel iets met die heldenstatus. Zouden ze zich erin hebben herkend als ze de oorlog hadden overleefd? Wie iemand als held op een voetstuk zet, plaatst hem of haar tegelijk buiten de normale orde. En je mag je afvragen of je zelf niet een beetje meegroeit als je iemand de hemel in prijst.

Zouden mensen in de zorg en het onderwijs het ook niet beu zijn om als held te worden weggezet? Geef me wat me toekomt: een passend inkomen, dan mag je de heldenstatus houden – zou ik denken als ik in hun positie was.

Wie het in de christelijke traditie over helden heeft, kan niet om de heiligen heen. Kun je door je manier van leven een heilige te worden? Dietrich Bonhoeffer, die net als Post en Speelman als verzetsman werd vermoord, had daar zijn ideeën over. Hij vertelt van een gesprek dat hij in 1931 in Amerika had met de Zwitsers-Franse, gereformeerde, pacifistische theoloog Jean Lassalle. Volgens Bonhoeffer wilde

Lassalle graag een heilige worden. En, voegt hij eraan toe: ik houd het voor mogelijk dat hij het geworden is. Voor zichzelf wenst Bonhoeffer echter dat hij leert te geloven. Het gesprek met Lassalle blijft hem bezig houden tot in de gevangenis, waar hij het verschil ontdekt tussen overgave aan God en 'iets van je leven maken'.

De Hebreeuwse bijbel gaat niet zachtzinnig met zijn helden om. Barak, Simson, Jefta, David: vier sterke kerels die door vrouwen van hun voetstuk worden gehaald. Evengoed worden ze genoemd in Hebreeën 11 onder degenen die tot getuigen van geloof zijn geworden. Zoals de Naardense Bijbel het eerste vers van dit hoofdstuk weergeeft:

“Geloof viert de werkelijkheid van wat wordt gehoopt,
is het bewijs van gebeurtenissen die niet waarneembaar zijn.”

Eddy Weeda

GODS VOORZIENIGHEID EN ONZE VRIJHEID

Kunnen wij als mensen iets kiezen, of ligt alles tevoren vast? Als dat laatste waar zou zijn, dan kan je uit jezelf geen goed of kwaad meer doen. Alles is dan immers bepaald en ons leven is niet meer dan het spelen van een toneelstukje. Als het waar zou zijn, dat alles vastligt, rest ons alleen fatalisme als levenshouding.

Er zijn meerdere zienswijzen die leiden tot het idee dat alles vastligt en we niets te kiezen hebben. Eén daarvan leidt voorbeschikking af uit Gods voorzienigheid. In dit stukje wordt ingegaan op de verhouding tussen Gods voorzienigheid en onze vrijheid.

Wij mensen staan in de tijd. We leven nu, we weten wat er gebeurt, we kunnen ons herinneren wat we hebben gedaan. Wat de toekomst brengt is voor ons een vraag. God heeft de wereld geschapen mét de tijd. Onze wereld zit vast in de tijd en Hij staat daar buiten. Hij overziet niet alleen de wereld, Hij ziet wat er geweest is, Hij ziet wat er zal gaan komen.

Als God weet wat we ooit zullen gaan doen en wat er ooit zal gebeuren, dan gaan we dat doen en dan zal dat gebeuren. Hoe zit het dan met de vrijheid van ons handelen als al bekend is wat we zullen gaan kiezen en doen?

Dit is de grote vraag die al ten tijde van de kerkvaders actueel was. Augustinus heeft zich dit afgevraagd in "De Libero Arbitrio" (over de vrije wil), Boëthius behandelt het in boek 5 van zijn "Vertroosting". Wat zij erover schreven is dat God weliswaar weet wat wij zullen gaan doen, maar dat wij het *in vrijheid* doen. God weet wat wij gaan doen *omdat wij het doen*. Wij gaan het niet doen omdat God het al weet.

Augustinus gebruikt daar het beeld voor dat God kan bladeren in het boek van de tijd. Daarop voortgaande denk ik, dat als dat boek voor ons gesloten blijft er niets aan de hand is. Geen mens weet wat er in het boek over onze toekomst staat en wat er gaat gebeuren. Wij handelen argeloos in vrijheid en God ziet wat wij doen.

Wat we doen, wat er gebeurt komt in het boek van de tijd en *wij* weten alleen wat er vroeger gebeurd is. Dat iets in het boek komt is omdat dat het gebeurt. Wij doen niet iets omdat dat in het boek staat. Maakt het voor ons uit als God bladert in het boek van de tijd? God staat immers buiten onze tijd en kan overzien wat we doen tot in de verre toekomst. Met of zonder die boekhouding, wij doen in vrijheid wat we willen doen. In het boek van de tijd wordt alles bijgehouden, het is geen oorzaak van ons handelen.

Gods voorzienigheid staat buiten de tijd van onze wereld. We kunnen Zijn voorzienigheid opvatten als een buitentijds boek waarin alles wat gebeurt in onze wereld is opgetekend. Het is een boekhouding die niets veroorzaakt in onze wereld, waarin alles plaats heeft in de tijd. Dat is waarom Augustinus Gods voorzienigheid als Zijn kennis zag.

Als we het hierin met Augustinus eens kunnen zijn, is er geen reden om aan te nemen dat we uit het bestaan van Gods voorzienigheid af mogen leiden dat er voor ons geen (vrije) keuze mogelijk is. Een voorbeschikte wereld is ook helemaal niet bijbels. Waartoe zou God Kain hebben aangesproken op zijn broedermoord als alles al vast lag en de gewelddadige dood van Abel geen keuze van Kain was?

Eduard Stikvoort

ADVENT

KERST

AGENDA

ALLE BIJEENKOMSTEN ZIJN IN DE KERK, TENZIJ ANDERS VERMELD

Datum	Tijd	Activiteit
	20.00 uur	Cantorij
zondag	Na kerktijd	Inloopspreekuur kerkenraad
3 november	19.30-21.00	Geen vesper, wel: Cursus Leren van Luther
4 november	19.30 uur	Kerkenraad
7 november	10.00-12.00	Voor kinderen: voorbereiden Sint Maarten
8 november	Onder kerktijd	Kerkwijzer
10 november	19.30 uur	Vesper
15 november	Onder kerktijd	Gaan als een zwaan
17 november	19.30 uur	Gedachtenisvesper
24 november	19.30-21.00	Geen vesper, wel: Leren van Luther
1 december	19.30 uur	Vesper
2 december	9.30 uur	Zwanenpad, start Vreugdehoeve
2 december	19.30 uur	kerkenraad
3 december	19.30 uur	Schilderen met Helena Nieminen
8 december	19.30 uur	Vesper
9 december	10.30 uur	Adventsbijeenkomst senioren
10 december	19.30 uur	Avond over Kerk en Vluchteling
15 december	19.30-21.00	Geen vesper, wel: Leren van Luther
20 december	Onder kerktijd	Gaan als een zwaan
22 december	19.30 uur	Vesper
29 december	19.30 uur	Geen vesper

Let u op de Website en de kerkmail voor evt. veranderingen

FLAMBOUW JANUARI - FEBRUARI 2021

Kopijdatum:	maandag 21 december 2020
Versijning:	3 januari 2021

CONTACT

Kerk Adres : Koestraat 2-4, 8011 NK Zwolle, tel. (038) 4217237
 E-mail : info@elkz.nl
 Website : www.elkz.nl
 Facebook : www.facebook.com/LutherseGemeenteZwolle
 ING Bank : NL81 INGB 0000850125 t.n.v. Evangelisch Lutherse Gemeente Zwolle
 Triodos Bank : NL13 TRIO 0198527764 t.n.v. Evangelisch Lutherse Gemeente Zwolle

Predikant : ds. M.E. Jonker,

Collectebonnen : Collectebonnen kunt u na de dienst kopen bij
 Mw. J. Wildeman - Dekker, R. Kanning en J.M. Nauta

De Flambouw verschijnt 6x per jaar en kost € 15,00 per jaar, maar is gratis voor leden die aan Kerkbalans bijdragen. De Flambouw is ook online te lezen via onze site: www.elkz.nl. Hier vindt u tevens ons privacyreglement.

Redactie : Mw. Ch. van Dam en H. Konings,

De Flambouw biedt ruimte aan inhoudelijke discussie van gemeenteleden. Bijdragen, mits niet anoniem, worden na beoordeling door de redactie geplaatst. Deze bijdragen verwoorden niet de mening van de kerkenraad of Lutherse kerk.